

WY JESTEŚCIE ŚWIATŁEM DLA ŚWIATA

Pod koniec stycznia, gdy jestem w księgarni, wpada mi w oczy kartka z edycji św. Pawła. Woła wręcz do mnie ze stojaka. Na ciemnym tle, trzymana w dłoniach zapalona świeca, i cytat „Wy jesteście światłem dla świata. Mt 5,14”. Tak głośno do mnie woła, że kupuję od razu dwie.

Po drodze zahaczam o bibliotekę, żeby odebrać zamówione pozycje. W domu, w Komentarzach Fromborskich z 1973 roku, z wielką przyjemnością czytam artykuł Marii Lubockiej, w którym autorka pisze o programie ikonograficznym portalu katedry fromborskiej i całego wystroju kruchty zachodniej. Bardzo to ciekawe. Przypomina mi się niedawno oglądany króciutki filmik „Pomniki Historii, odc. 7, Frombork”.

– Skąd w tak niewielkim mieście, jakim jest Frombork, tak okazała budowla?
– pyta, stojąc na samym szczycie katedry, dziennikarz Krzysztof Grzybowski kościelnego i przewodnika zarazem – pana Tadeusza Kochańskiego. Zupełnie jak kiedyś na tarasie Wieży Radziejowskiego mały synek swojego taty. „Tato, dlaczego ten kościół jest taki duży?” Tata nie wiedział, co odpowiedzieć. Pan kościelny wie...

– Ona miała, jak gdyby, górować nad tym wszystkim, pokazywać tą obecność Kościoła Katolickiego tutaj, na tej Warmii, no... pogańskiej wcześniej Warmii – odpowiada.

Autorka w swoim artykule, będącym częścią jej pracy magisterskiej, pisze, że w epoce gotyckich katedr, każda katedra posiadała pewien szeroko opracowany program ikonologiczny, w którym mieścił się charakter i przeznaczenie, dla którego budowlę wzniesiono. Program ten był realizowany w całej budowie, zaś jego symbolika najpełniej wyrażała się w wystroju rzeźbiarskim krucht i portali. Tu zazwyczaj

zawierała się cała *summa theologica*, której należało się spodziewać we wnętrzu kościoła.

Bardzo szczegółowo analizuje poszczególne elementy portalu.

„Kluczem do rozszyfrowania przedstawionej sceny jest osoba Chrystusa, oraz postacie panien mądrych i głupich. Wyobrażenia ich były nieodłącznym elementem dwu popularnych w gotyku schematów ikonograficznych: sceny Sądu Ostatecznego i przedstawienia *Ecclesia*. Ponieważ w portalu fromborskim brak jest pewnych nieodłącznych motywów Sądu Ostatecznego – postaci Marii i innych orędowników oraz zbawionych i potępionych, należy przyjąć, że program naszego portalu wyraża ideę *Ecclesia*. (...) We Fromborku celem było ukazanie jednego Kościoła Bożego – *Ecclesia Dei*, gdzie na Chrystusa i Jego Oblubienicę (Kościół) wskazują zarazem postacie niebiańskie (Aniołowie), osoby Starego Testamentu (Prorocy) i Nowego Testamentu (Apostołowie). Chrystus tu występuje jako założyciel i kierownik Kościoła, którego pierwszymi nosicielami i podwaliną byli Prorocy, a kontynuatorami Jego dzieła Apostołowie. Ważnymi elementami przedstawienia *Ecclesia* są świadkowie i uczestnicy chwały Królestwa Bożego, którzy otrzymali je w nagrodę za życie zgodne z zaleceniami i naukami Kościoła. Są nimi postacie Męczenników i Wyznawców. Figurują tu też wyobrażenia wszystkich stanów, przedstawiające, być może, dusze ludzi zbawionych. Według średniowiecznych pojęć symbolizują one także równość wszystkich stanów z religijnego punktu widzenia...

(...)

Na zakończenie rozważań należy się zastanowić jakiemu celowi miała służyć wybudowana we Fromborku katedra. Była ona pierwszym po parafii w Braniewie i najważniejszym rangą kościołem na Warmii. Zatem przede wszystkim miała nieść nową religię nad Zalew Wiślany i zaszczepiać instytucję Kościoła wśród pogańskich Prusów. Jak sądzę, taki właśnie misyjny charakter nadano fromborskiej katedrze.”

Charakter misyjny...

Ona miała... nieść światło...

Czuję dreszcz emocji...

Kiedyś już czytałam o tym misyjnym charakterze, w związku z całym układem przestrzennym katedry, ale jakoś wtedy mnie to nie poruszyło. Katedra Fromborska jest inna niż budowane wcześniej katedry. Nie ma obojścia prezbiterium, nie ma kaplic

(poza dobudowanymi później, ale nie zmieniającymi wewnętrznego układu przestrzennego), po to, żeby być razem w jednej przestrzeni. Wszystkie trzy nawy są równej wysokości, co pokazuje równość wszystkich wobec Boga. Taki układ przestrzenny podobno właśnie wyrażał charakter misyjny kościoła. Mi osobiście taki układ bardzo odpowiada. W bazylikach czegoś mi brak... A może po prostu się przyzwyczaiłam, bo na Warmii wszystkie kościoły miejskie, z wyjątkiem kościoła w Ornece, tak wyglądają.

„Nie stawia się światła pod korcem, ale na świeczniku, aby widzieli go wszyscy, którzy wchodzi.” Położenie na wzgórzu miało znaczenie nie tylko obronne, ale również symboliczne. Miała jaśnieć i przyciągać jak latarnia, albo... świecznik. Takie było założenie... W sumie to logiczne.

Czuję jak mi się w głowie układa mozaika. Nieść światło... Charakter misyjny... A właściwie wszystko zaczęło się od rozmyślenia na temat święta Ofiarowania Pańskiego, które już niebawem... i do którego chciałam się przygotować. Myśli przepływają przez głowę jak rzeka. Nie nadążam nawet ich łapać.

Światło na oświecenie pogan...

„Wy jesteście światłem świata. Nie może się ukryć miasto położone na górze. Nie zapala się też światła i nie stawia pod korcem, ale na świeczniku, aby świeciło wszystkim, którzy są w domu. Tak niech świeci wasze światło przed ludźmi, aby widzieli wasze dobre uczynki i chwalili Ojca waszego, który jest w niebie.”

Mt 5, 14-16

2 lutego 2016 r.

J.M.